

11. Alden E. *A battle of American bureaucracy.*// webpage / <http://www.globalsecurity.org/org/news/2002/02.11.22.;>
12. Idem;
13. Karpinski I. *A.B.C. – ul Democrației.* - București, 1993, p. 46.

LEGĂTURA ȘI INTERACȚIUNEA POLITICII CU MORALA

Stolear Verginia, studentă anul II, FTMI, UTM
Coordonator: Ion Vangheli, doctor in filosofie, conf. univ.

Morala în politică este o temă extraordinar de interesantă în același timp delicată, și mereu actuală, și banalizată și ... imposibilă. Imposibilă pentru că, deși concluziile îi sunt previzibile, acestea nu par a fi vreodată nici suficiente, nici pe deplin satisfăcătoare. Imposibilă, pentru că, periodic, realitatea produce dovezi în favoarea faptului că legătura între politică și morală rămâne la nivelul teoreticului. Și nici acolo.

Politica este percerută ca știința și practică de guvernare a unui stat și reprezintă sfera de activitate social-istorică ce însumează relațiile, orientările și manifestările care apar între actorii sociali partidele politice, diversele categorii și grupuri sociale, națiuni ș.a.m.d. în vederea emancipării conceptelor proprii, în lupta pentru putere sau supremație ideologică etc. Politică reprezintă deasemenea orientarea, activitatea, acțiunea propriu-zisă a unui partid sau a unor grupări exercitată în domeniul guvernării problemelor interne și externe.

Morala include ansamblul de norme de reglementare a comportamentului, fondate pe valorile de bine/rău, moral/imoral, cinste, corectitudine, sinceritate, responsabilitate, larg împărtășite în cadrul unei colectivități, caracterizate printr-un grad ridicat de interiorizare și impuse atât de către propria conștiință (conștiința morală), cât și de presiunea atitudinilor celorlalți (opinia publică).

Morala are deci ca valori fundamentale principiile binelui, dreptății, justiției și adevărului, valori promovate și ocrotite și de drept. Normele morale sunt dotate cu *sanctiuni* de aceeași natură, sancțiuni care pot fi exterioare subiectului, sau pot fi interioare, adică din sfera conștiinței subiectului, putând enumera aici forme ca: păreri de rău, regrete, muștrări de cuget, scrupule de conștiință ș.a.

Dacă politica este arta discuției, a argumentării în vederea obținerii unei înțelegeri temporare, între grupuri implicate în dobândirea și administrarea mijloacelor de decizie în societate, în ceea ce privește normele de morală, dimpotrivă, nimic nu se discută, nu se negociază: regulile eticii sunt fixe și bine cunoscute de către toți, compromisul nefiind tolerat în acest domeniu. Pe de altă parte însă, arta compromisului nu poate lipsi din cadrul unor negocieri politice. Este știut că în vremurile când organizarea socială păstra forme rudimentare, accesarea la conducere avea loc de multe ori nici pe departe pe căi morale, ci prin intermediul forței. Probabil că discuțiile de ordin politic și arta compromisului au apărut odată cu evidența efectului nefast pe care violența îl are în dezvoltarea socială, fiind în interesul unor grupuri sociale ce duceau o luptă fățișă pentru putere. Relațiile de tip politic au venit astfel să înlocuiască dreptul celui mai tare. În continuare însă, s-a apelat la conflictul armat atunci când taberele adverse nu au mai fost dispuse să depășească un anumit nivel al compromisului.

Revenind la tema moralei, din punct de vedere pur teoretic trebuie să admitem faptul că războiul, fiind o tratare sinceră pentru cei ce luptau pentru Patrie, și fățișă pentru cei ce aveau în realitate alt scop, clară a unui diferend (neînțelegere), se arată a fi mai moral decât politica⁷. Atunci când acordăm sincerității prioritate față de celelalte valori morale, vom recunoaște că domeniul politicii include jumătățile de adevăr și demagogia (înșelarea opiniei

⁷ Această idee fiind de altfel mult mai bine și pe larg dezvoltată de către *Machiavelli*, acum câteva sute de ani, în lucrarea sa „Principele”.

publice prin promisiuni mincinoase) , sau chiar minciuna. Politica și violența ce poate fi prezentată prin război, conțin viziuni diferite în ceea ce privește ierarhia valorilor în societate. În cadrul unui conflict de interese, mai devreme sau mai târziu devine inevitabilă sacrificarea unui tip de valori, atunci când nu mai există altă cale pentru a face să prevaleze un alt gen de valori. Sau , pe acea inevitabilă dar atât de discutabilă scară sau ierarhie a valorilor, este de presupus că, în acest sens, vor fi sacrificate valorile mai puțin importante. Atunci când, în final, se ajunge la această soluție extremă, războiul, ambele părți implicate în conflict preferă concluzia că viața omului sau integritatea lui corporală sunt valori inferioare celor specifice colectivității: independența, suveranitatea, integritatea teritorială. Și, pentru toți indivizii organizați social în cadrul unui stat, această perspectivă este una normală, întrucât majoritar acceptată prin votarea unei Constituții. În ultimele decenii însă, între aceste valori supreme au fost incluse și altele, precum respectarea drepturilor omului. Astfel a fost posibilă intervenția militară a trupelor NATO în Serbia, sau a armatei SUA (sprijinită de trupe NATO) în Afganistan și Irak. Viața omului și drepturile sale fundamentale constituie deci valori suficient de importante pentru a da naștere unui conflict armat. De regulă, contează aici numărul indivizilor a căror viață este înlăturată sau pusă în pericol (intervenția militară în Serbia, motivată în principal de genocidul săvârșit cu complicitatea guvernului și președintelui sârb, în special asupra populației bosniace din Srebrenitza). Evenimente recente pe plan mondial ne arată însă că este suficient și un număr mult mai mic de oameni (doi), pentru a determina un stat ca Israelul să intervină militar pe teritoriul altui stat (Liban). În acest caz, în mod surprinzător și tulburător, situația se inversează: aparent pentru recuperarea a doi ostatici, se duc ostilități militare de pe urma cărora sunt uciși sute de oameni, în majoritate civili⁸. Dacă în cazul politicii externe,

⁸ Desigur că motivațiile conflictului sunt mult mai complexe, cu rădăcini

negocierile și soluțiile de compromis sunt justificate prin necesitatea evitării războiului, deci a pierderii de vieți omenești, în ceea ce privește politica internă a statelor, de regulă nu se pune problema conflictului armat. Nu mai puțin însă, compromisul face parte inevitabil din „arsenalul” aflat la dispoziția părților implicate în lupta pentru putere.

Atestăm spre regret în Republica Moldova unele cazuri de imoralitate sub acoperământul postului în favoarea unor idealuri imaginare ce contravin cu normele morale. Un bun exemplu este Trilaterală de la Moscova dintre președintele rus, cel moldovean și liderul transnistrean ce s-a încheiat cu semnarea unei declarații comune și acordarea a 50 de mii de tone de păcură ajutor umanitar pentru Moldova. Cei trei s-au pronunțat pentru reluarea negocierilor în format larg și înlocuirea trupelor de pacificare ruse din regiune cu o nouă misiune sub egida OSCE. Asta însă numai după rezolvarea conflictului. În document însă nu se spune nimic despre un viitor statut al Transnistriei. Care a fost scopul acestei întrevederi înainte de alegeri?

Să observăm totuși că în orice domeniu al activității omului în care acesta manifestă un interes propriu sau de grup și, mai precis, în domeniile în care aceste interese se află în divergență, în conflict, morala are, de asemenea, de suferit. Valorile etice nu sunt approximate numai în peisajul politic, ci oriunde concurența și interesul joacă un rol primordial. Astfel, ocolirea regulilor morale în situațiile arătate, pare să indice mai curând o caracteristică a naturii umane. Norma etică este încălcată, mai mult sau mai puțin, în fiecare zi, într-o multitudine de situații în care oamenii interacționează. Această deviere (de exemplu, minciuna) este mai evidentă în interacțiunile de tip politic, deoarece acestea sunt publice., ușor de constatat și ne privesc pe toți. Cu alte cuvinte, cu toții avem un interes în viața politică, însă foarte puțini avem șansa să activăm în acest domeniu, ori să ne impunem voința, altfel decât

prin intermediul votului. O țară întreagă „stă cu ochii” pe politicieni (care sunt doar de ordinul sutelor, sau a două-trei mii dintre noi), însă implicarea efectivă a noastră, a celorlalți, este punctuală, o dată la patru ani. În schimb, orice greșeală a acestora este ușor și imediat descoperită tocmai pentru că activitatea lor este publică, în văzul tuturor și pentru că este în interesul nostru, al majorității cetățenilor, ca aceste erori (în primul rând de ordin moral) să fie semnalate. Cu alte cuvinte, ceea ce rămâne să primeze, este tot noțiunea de interes. Interesul propriu. Dreptul sau morala pălesc în fața puterii absolute a interesului propriu. Și cât timp acest interes va avea prioritate și putere absolută în fața dreptului și a moralei, societatea civilă nu va putea funcționa și nu va putea, de fapt, nici să existe, rămânând doar o vorbă pe hârtie. Astfel că peisajul politic nu poate fi *decât* impregnate (îmbibat) de imoralitate, într-o țară în care societatea civilă rămâne încă un deziderat (dorință, cerință). În final aș dori să menționez miezul demonstrației lui Descombes, filosofului francez, ce ne prezintă distincția dintre politica și morala. Mai precis, între poziția morala și poziția politica. Poziția morala este poziția spectatorului, poziția politica este cea a actorului. Sublimul natural este, de pilda, o senzație (un "aisthesis") avută de cineva care vede o cascada imensă, dar care nu înfrunta niciun moment pericolul de a cădea în ea.

Vorbind despre politică și morală, găsim un punct ce leagă aceste două domenii și anume codul deontologic al politicianului, ce contribuie la realizarea unei atitudini morale și profesionale cu privire la muncă și comportare în cadrul societății. Acest cod deontologic include zece reguli și anume:

1. Respectarea tuturor persoanelor cu care se intră în dialog și a ideilor pe care le exprimă;
2. Educarea și informarea permanentă pentru ca fiecare politician să beneficieze de o cultură politică stabilă;
3. Comunicare cu electoratul, păstrarea unei legături permanente între electorat și clasa politica;

4. A face politică în interesul cetățeanului și a urmări interesul colectiv și nu cel personal sau clientelar este obiectivul principal al tânărului politician;

5. Adoptarea de către partidele politice parlamentare a unei strategii politice și economice comune pe termen lung la nivel național, care să fie respectată indiferent de succesiunea la putere;

6. Adoptarea unei critici constructive care să vizeze ideea sau problema și nu persoana;

7. Respectarea tuturor persoanelor indiferent de sex, religie sau etnie;

8. Implementarea și respectarea unui sistem de evaluare a activității politice;

9. Promovarea în funcții publice pe criterii de valoare, competență și performanță;

10. Asigurarea și respectarea libertății de exprimare.

Pentru ca toți politicienii să urmeze acest cod deontologic mai avem nevoie de mult timp și multe schimbări atât în politică cât și în gândirea și atitudinea oamenilor de rând. În final, aș conchide că trebuie să uităm de morală când vorbim de politică și reprezentanții ei. Sunt lucruri separate. Morala se vrea opusul degradării, se vrea un set de reguli care să asigure o existență demnă omului în societate fără să ingrădi drepturile fundamentale. Iar politica? Octavian Paler spunea “Politica nu are principii. Are doar interese”. Iar Mihai Eminescu afirma la un moment dat “Trăind din politică și prin politică...politicianistul e capabil de a falsifica totul”. Și atunci ce trebuie să facă societatea? Ce poate face omul de rând când însuși liderul său este un falsificator?

Țin să menționez o replică celebră a lui Napoleon Bonaparte “În politică prostia nu e un handicap”. Să sperăm că procesul de însănătoșire morală a politicului o pot provoca noua generație de politicieni. Importanța conștientizării și necesității de a armoniza politica cu morala se poate face prin autoinstruire și autocizelare.

Referințe bibliografice

1. Dicționarul Oxford-Oxford Dictionaries (AskOxford.com); DEX online dexonline.ro
2. www.inpolitics.ro- internet- Codul deontologic al politicianului.
3. Ala Bujor - „Maxime și Cugetări: Gînduri care vrăjesc...”, Editura Epigraf, 2003.
4. Teodor Vârgolici - Dicționarul înțelepciunii, Editura Saeculum Vizual, 2004.
5. www.revista22.ro/politica-si-morala- internet
6. Internet- www.protv.md/stiri/politic- Trilaterală de la Moscova.

CULTURA POLITICĂ

Grozav Inga, studentă gr. FFT-061, FTMIA, UTM

Conceptul de cultură este polisemantic, în literatura de specialitate există o mare diversitate de sensuri și semnificații atribuite acestui termen care au fost enunțate în definiții felurite: nominale, genetice, structural, functionale, istorice, psihologice, ostensive, normative, etc. În lucrarea sa “Sociodynamique de la culture” -1967, Abraham A. Morales semnală existența a peste 250 de definiții. Iar dacă am avea în vedere diferite segmente ale culturii de ansamblu a societății, diferite subcomponente sau momente istorice ale morfologiei culturii, atunci numărul definițiilor, descrierilor și nuanțelor ar tinde să se amplifice în mod exponențial.

Cultura politică - parte a culturii de ansamblu a societății, a fost și va rămâne o variabilă dependentă de progresul general al comunităților umane. Ea este supusă transformărilor, implicat dezvoltării și modernizării. Într-un astfel de proces istoric ea și-a demonstrat rolul ambivalent: cultura politică, dezvoltându-se, pe de o parte favorizează creșterea gradului de libertate umană iar, pe de altă parte, limitează libertatea oamenilor. Cultura politică mărește